

МІСЦЕ ТЕАТРАЛЬНИХ ПРАКТИК СЕРЕД МЕТОДИК ВИКЛАДАННЯ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ

У роботі схарактеризовано особливості освітніх можливостей театральних практик та проаналізовано переваги та недоліки їх використання у практиці викладання та вивчення іноземної мови у шкільному віці. Визначено види навчальної діяльності та форми аудиторної та позакласної роботи з застосуванням театральних вправ, а також окреслено шляхи подальшого науково-педагогічного дослідження.

Ключові слова: театр, театральні практики, естетичне виховання, мовна освіта.

Постановка проблеми. Загальноприйнятим критерієм ефективності навчального процесу є мотивація, що тісно пов'язана з рівнем зацікавленості учнів. «Створити умови практичного оволодіння мовою для кожного учня,- зазначають дослідники,- вибрати такі методи навчання, які дозволили б кожному учню проявити свою активність, свою творчість – в цьому і полягає завдання вчителя: активізувати пізнавальну діяльність учня в процесі навчання іноземних мов» [6; 1].

У науково-педагогічній літературі нами розглядалися питання, пов'язані з різними аспектами використання театральних практик у викладанні іноземної мови: театральний проект (Герbach Е.М.), спілкування на уроці та режисура поведінки (Ершов П.Н., Ершова А.П., Букатов В.М.), технологія театральної педагогіки (Ильев В. А., Плотникова Н. Н.).

Завданням статті є характеристика особливостей освітніх можливостей театральних практик та визначення їхнього впливу на навчальний процес, а також визначення засобів практичного застосування театральних практик у викладанні іноземної мови.

У сучасній методиці відсутній «єдиний універсальний метод викладання іноземних мов. Таким чином, необхідно поєднувати і комбінувати різні методики залежно від цілей, умов навчання та інших чинників. Чим більше буде альтернативних методичних рішень, тим пліднішим буде пошук нових шляхів викладанні предмета в цілому» [8; 21].

Сьогодні актуальним є питання розробки нових технологій освіти, виховання та розвитку особистості учня, що відповідає сучасним соціальним, економічним, моральним та освітнім потребам.

Театральна педагогіка передбачає зміну ролі вчителя, вчитель стає режисером. Дитина, як і дорослий, потребує живого співрозмовника, який відчуває, дивує, страждає і радується. Дитині має бути цікаво, інакше контакт з ним ніколи не буде в повному сенсі діалогічним.

Залучення театральної педагогіки при вивченні іноземної мови включає в себе посилення мотивації, активізацію інтенсивної комунікативної діяльності, що є цікавим

в рівній мірі учням і вчителю, а також вносить на перший план творчі здібності, що, на мою думку, є однією з її найцінніших характеристик.

Під педагогічною технологією ми розуміємо «сукупність освітніх засобів і методів, спрямованих на успішне вирішення навчальних задач, на реалізацію окремих елементів педагогічної системи (прикладні методики) і включаючи варіанти способів діяльності (дидактичні процеси), умови реалізації діяльності (організаційні форми навчання) і засоби здійснення цієї діяльності, що включені в кожен конкретний урок» [7; 7]. Під театральними технологіями розуміється «сукупність театральних прийомів, що застосовуються в освітній сфері діяльності для виконання і управління цією діяльністю відповідно до запланованих результатів, це форми, методи, способи, прийоми в процесі навчання іноземної мови» [7; 8].

Дослідження доводить, що будь-яка дитина готова грати ролі в казках, сценках, і якщо ви хочете активізувати її знання фонетики, лексики та граматики, то «використання під час уроку театральних технологій може стати найсильнішим стимулом у вивченні іноземної мови. Вивчення мови засобами мистецтва використовується в цілях підвищення інтересу до мови, емоційного, інтелектуального, естетичного виховання учнів» [3; 3].

Мовний бар'єр стає непомітним, як тільки учні потрапляють в ситуацію гри, рольової взаємодії, залучаються до загального творчого процесу.

«Важливим є і те, що спільна робота над виставою або підготовка до свята розвиває в учасників вміння слухати партнера, створює умови для взаєморозуміння і взаємовиручки (сильні учні допомагають слабким), зміцнює відповідальність за успіх спільної справи» [5; 2].

Театральні технології виконують два основних завдання:

1. Вдосконалюють пластичність нервової системи, дозволяють усвідомлено відтворювати роботу механізму сприйняття і механізмів перемикання, що важливо при вивченні іноземної мови.

2. Допомагають відшліфувати, зробити гнучким і яскравим психофізичний апарат учня, розкрити всі його природні можливості і піддати їх планомірній обробці, розширити коефіцієнт корисної дії всіх необхідних з наявних можливостей, ліквідувати непотрібні і, нарешті, створити відсутні, наскільки це можливо.

Проблема полягає в тому, щоб зуміти включити елементи театральної педагогіки, а саме театральні практики в сферу педагогічної діяльності. Вони повинні бути модифіковані та адаптовані відповідно до викладання іноземної мови, що повинно зробити його більш ефективним і дієвим.

Театральна постановка включає в себе: вибір театального тексту, адекватного мовній підготовці дітей, фонетичне читання, робота над вимовою, інтонацією, переклад, робота над граматичними, лексичними конструкціями, розподіл ролей, розігрування окремих сцен казки, розучування ролей, пісень, танців, обговорення костюмів, декорацій і т. д. Тобто, всі аспекти мовленнєвого акту будуть опрацьовані під час різного роду театральних практик. Учні матимуть можливість мовленнєвої практики з емоційним фоном, а це ідеальні умови для наближення до реальності. До того ж, ми не виходимо за рамки гри, – урок тепер не просто «класна робота», а цілеспрямоване театральне дійство.

У підготовці театральної постановки ми виділяємо кілька етапів:

1. Вибір тексту, його емоційне зображення (історичні характеристики), лексичне та граматичне опрацювання.
2. Розподіл ролей (охарактеризування діючих осіб).
3. Художнє оформлення (обговорення та підбір костюмів, декорації, реквізиту).
4. Репетиції (деталізація складових діючих осіб – опрацювання інтонацій, емоційних станів, міміки, жестикуляції, хореографії).

Кожна сходи́нка, у процесі підготовки, має свої важливі культурні і мовленнєві переваги для вивчення іноземної мови.

Перший етап допомагає нам ознайомитися з частинкою історії та культури країни походження п'єси, з її автором, з історією самого твору, а також, ми маємо можливість поповнити лексичний запас та опрацювати граматичний аспект. Другий етап знайомить нас з персонажами, показує характерні риси для іноземних мовців, мову яких ми вивчаємо, тут учні мають змогу самостійного обґрунтованого вибору своєї ролі, що сприяє розвитку логічного мислення та самостійного прийняття рішень. Третій етап відкриває безмежні творчі можливості, сприяє розвитку естетичного смаку у дитини. Четвертий етап задіє всі можливі фізичні аспекти мовленнєвого акту, що допомагає забарвити процес вивчення мови і нівелювати зусилля направлені на запам'ятовування слів та граматичних правил, адже, завдяки емоційному фону набуває значення особистість і одночасно працюють обидві півкулі мозку – це допомагає зняти навчальну напругу і робить мовленнєві вправи найбільш близькими до природних ситуацій.

Зупинимося на останньому етапі підготовки, а саме на репетиціях. Тут кількість можливих вправ просто безмежна, в залежності від мети роботи ми будемо користуватися різними підходами, розглянемо кілька прикладів таких вправ.

Починаючи з найпростішого звернемося до артикуляції, що є дуже важливим вмінням для актора. Ми пропонуємо розучити кілька скоромовок, наприклад:

« Mon tonton tond ton tonton, donc ton tonton est tondu. »

« Une libellule volubile et minuscule circule en virgule et articule cent sons ridicules. »

« Dans la gendarmerie, quand un gendarme rit, tous les gendarmes rient dans la gendarmerie. »

Це весела та нескладна вправа, що допоможе у невимушеній атмосфері вдосконалити фонетичні та артикуляційні навички учнів.

Потроху ускладнюючи завдання, перейдемо до інтонацій. Перейдемо до роботи з текстом п'єси. Маємо на меті тренування різних виразних інтонацій, припустимо, ми працюємо над уривком з п'єси Мольєра «Міщанин-шляхтич»:

Завдання

- Прочитайте уривок з п'єси шепчучи, ніби ви розповідаєте секрет.
- Прочитайте, ніби ви звертаєтеся до людини, яка вас не чує.
- Прочитайте так, якщо б це була смішна історія.
- Прочитайте, урочисто, як під час важливої церемонії.
- Прочитайте, вимовляючи всі кінцеві приголосні слів.

MOLIERE

Le Bourgeois gentilhomme

Acte II, scene 4.

MONSIEUR JOURDAIN.- O, O. Il n'y a rien de plus juste. A, E, I, O, I, O. Cela est admirable ! I, O, I, O.

MAÎTRE DE PHILOSOPHIE.- L'ouverture de la bouche fait justement comme un petit rond qui représente un O.

MONSIEUR JOURDAIN.- O, O, O. Vous avez raison, O. Ah la belle chose, que de savoir quelque chose !

MAÎTRE DE PHILOSOPHIE.- La voix, U, se forme en rapprochant les dents sans les joindre entièrement, et allongeant les deux lèvres en dehors, les approchant aussi l'une de l'autre sans les rejoindre tout à fait, U.

MONSIEUR JOURDAIN.- U, U. Il n'y a rien de plus véritable, U [12; 56].

Зазначена вправа дає можливість побачити текст з різних боків і обрати те індивідуальне втілення героя, що ми будемо розвивати на подальших репетиціях, завдяки цій вправі учні тренують здатність емоційно забарвлювати текст.

Для наступного етапу тренування інтонацій ми пропонуємо розіграти діалог без слів, за допомогою звуків (можливо задіяння жестикуляції), наприклад, замість «Bonjour, ça va?», скажемо «Таті, тата?» з відповідною інтонацією. Подібна вправа покаже учням, наскільки важливо правильно інтонувати, адже вони побачать, що можуть розуміти одне одного без слів.

Перейдемо до жестикуляції та хореографії. Зіграємо пантоміму!

Для розігріву почнемо з коротких завдань-етюдів, наприклад: Попрацюймо з ходюю

- Пройтись нормально;
- Пройтись, ніби на високих підборах;
- Пройтись на внутрішній частині стопи, потім на зовнішній;
- Пройтись із зігнутими колінами;
- Пройтись швидко, повільно, дуже повільно;
- Пройтись широкими кроками, малими, зовсім малими кроками;
- Пройтись нормально.

Попрацюймо з емоціями

– Продемонструйте здивування, злість, радість, біль, втому, сонливість, страх;
– Продемонструйте людину похилого віку, дуже стареньку людину, малу дитину, немовля;

– Ви посміхаєтеся, посміхаєтеся іншій людині, глядачам, смієтеся одне над одним, над глядачами, смієтеся самі над собою.

Після розігріву граємо у «крокодила», наше завдання – показати без слів задане слово, наприклад, «ведмідь», для ускладнення проілюструємо речення, наприклад, «ведмідь танцює», учні вгадують, хто перший називає правильне слово.

Такі вправи дають можливість учням навчитись користуватися мовою тіла, а саме – жестами, мімікою, рухами. Учні стають більш впевненими в собі і вже бачать

на практиці перші театральні перевтілення, а також тренують лексику, адже, вони мають грати французькою.

Після таких початкових вправ можна потроху переходити до опрацювання заданих ролей.

Отже, театральний проект, без сумнівів, допомагає розвинути в учнів мовну компетенцію. Беручи участь у виставі, діти слухають, чують і розуміють одне одного, спілкуються. Тим часом діалог – один з найбільш важливих і складних видів мовленнєвої діяльності, а театр – це не просто мовленнєвий діалог, це діалог жестів, інтонацій, предметів, рухів, міміки.

Саме тому будь-яка додаткова можливість в практиці діалогу може бути корисна учням. Так як сценічна дія допомагає зрозуміти сенс того, що відбувається, в результаті в учнів розвивається мовно-асоціативне уявлення. Сцена також привчає дітей до чіткого мовлення, правильно оформленого фонетично і граматично.

Найважливішим завданням що стоїть перед вчителем сьогодні, є «розвиток дитини, його художня освіта, естетичне виховання, та іноземна мова як дисципліна відіграє в цьому важливу роль. Захоплюючий світ вистав, пісень, ігор, імпровізацій, імітацій, може надати вчителю неоціненну допомогу у формуванні та розвитку мовної компетенції, вирішенні завдань естетичного виховання, у розвитку творчих здібностей дітей» [3; 8].

Уроки, пов'язані з залученням театральних засобів, атрибутів та їх елементів, служать для вивчення, закріплення та узагальнення програмного матеріалу. Театралізовані уроки привабливі тим, що вносять в учнівські будні атмосферу свята, піднесений настрій, дозволяють дітям виявити свою ініціативу, сприяють розвитку почуття взаємодопомоги, комунікативних умінь.

Відомий психолог О. О. Леонтьєв ще в восьмидесятих роках писав, що «вчитель іноземної мови зобов'язаний активно втручатися в емоційну атмосферу уроку і забезпечувати, по можливості, виникнення в учнів емоційних станів, сприятливих для їхньої навчальної діяльності» [8; 2].

Специфіка використання театральних засобів полягає в тому, що одночасно з опрацюванням мовної та мовленнєвої сторони матеріалу ведеться робота над його сценічним втіленням. Необхідно показати учням, як правильно рухатися у процесі розіграного діалогу, як володіти жестом і мімікою, говорити голосно з гарною дикцією так, щоб було чути глядачам. Доброзичливими репліками учитель заохочує учнів і показує, як долати боязкість і скутість, вступати в контакт зі своїми партнерами, говорити чітко і без особливої напруги голосових зв'язок, передавати характер дійових осіб. «У розподілі ролей необхідно враховувати як мовні, так і акторські можливості учнів: одні розучують репліки мовою, що вивчається, інші – пантомімічні ролі або виконують пісні і танці, треті стають суфлерами і працюють із зоровою опорою на текст. Призначаються дублери, оформлювачі, режисери постановок. Така організація роботи стимулює активність всіх її учасників» [5; 3].

Театральні практики можуть виступати як одним з методів викладання іноземної мови поруч з іншими, так і самостійною методикою. Звісно, якщо ми розглянемо театр як самостійну методику, з додатковими лексичними та граматичними

коментарями і вправами, ми не можемо мати початківців, як цільову аудиторію, це має бути рівень мінімум А2, за шкалою «Cadre européen commun de référence pour les langues» [9; 40].

Досвід доводить, що діти без зусиль засвоюють складний матеріал, не помічаючи цього. Тому і мається на меті найближчим часом реалізувати театральний проект як самостійну методику викладання французької мови.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Гербач Е. М. Театральный проект в обучении иностранному языку на начальном этапе. / Иностранные языки в школе, 2006 №4
2. Голуб Т. В. Викладання французької мови у початковій школі. За новою програмою: Метод. посіб. для вчителів / Т. В. Голуб, Н. П. Чумак. – К. : Ірпінь: ВТФ “Перун”, 2003. – 37с.
3. Грицан И. М. Курский государственный университет, Россия. Средства театральных технологий в процес се обучения иностранному языку [Электронный ресурс] //: http://www.rusnauka.com/14_ENXXI_2009/Philologia/46127.doc.htm (08.09.2014).
4. Ершов П. М., Ершова А. П., Букатов В. М. Общение на уроке, или Режиссура поведения учителя. / М., 1998.
5. Зайцева Г. Г. Драматизация и инсценирование как виды организации внеклассной работы по иностранному языку. [Электронный ресурс] //: <http://festival.1september.ru/articles/410128/> (28.09.2014).
6. Педос Н. Ю. Нові інформаційні технології при викладанні іноземних мов [Электронный ресурс] //: <https://nataliyapedos.wordpress.com/2012/11/01/нові-інформаційні-технології-при-вик> (01.10.2014).
7. Ильев В. А. Технология театральной педагогики в формировании и реализации замысла школьного урока. / М., 1993.
8. Плотникова Н. Н. Технология театральной педагогики на уроках английского языка [Электронный ресурс] //: Фестиваль педагогических идей – сайт для преподавателей, Москва, Россия. URL: <http://festival.1september.ru/articles/563909/> (01.10.2014).
9. Cadre européen commun de référence pour les langues [Электронный ресурс] //: URL: http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/source/framework_fr.pdf (30.08.2014).
10. Le plaisir d’apprendre [Электронный ресурс] //: сайт для преподавателей французского языка, Виши, Франция. URL: <http://www.leplaisirdapprendre.com/> (10.09.2014).
11. Le point du FLE [Электронный ресурс] //: сайт для преподавателей французского языка, Франция. URL: <http://www.lepointdufle.net/> (10.09.2014).
12. Molière J. B. Le bourgeois gentilhomme [Электронный ресурс] URL: <http://www.toutmoliere.net/le-bourgeois-gentilhomme,46.html> (15.09.2014).
13. Sophie Lagrange, Pierre Trapet Mille ans de théâtre. / Milan, 2007.

Стаття надійшла до редакції 09.10.2014 р.

Конік Г. В., асп.,
Институт филологии КНУ имени Тараса Шевченко, г. Киев,
преподаватель в Альянс Франсез, г. Одесса

ТЕАТРАЛЬНЫЕ ПРАКТИКИ КАК МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ ФРАНЦУЗСКОГО ЯЗЫКА

В работе охарактеризованы особенности образовательных возможностей театральных практик, проанализированы преимущества и недостатки их использования в практике преподавания и изучения иностранного языка в школьном возрасте. Определены виды учебной деятельности и формы аудиторной и внеклассной работы с применением театральных упражнений, а также намечены пути дальнейшего научно-педагогического исследования.

Ключевые слова: театр, театральные практики, эстетическое воспитание, языковое образование.

Konik G. V., PhD Student,
Institute of Philology, Taras Shevchenko National University of Kyiv,
Teacher in Alliance Française, Odessa

THEATRICAL PRACTICE AS METHOD OF TEACHING FRENCH

In this article we have described educational features and potential of theatrical practices and analyzed their use in the practice of teaching and learning of a foreign language at the school age. We have determined some kinds of learning activities and forms of classwork and extra-curricular activities with the use of theater exercises, and outlined ways to further scientific and pedagogical research.

Keywords : theatre, theatrical practices, aesthetic education, language education.

УДК 81'25:347.962

Касяненко Д. С., к. філол. н., доц., **Коржик В. В.**, магістрант,
Институт філології КНУ імені Тараса Шевченка, м. Київ

ПЕРЕКЛАДАЧ У СУДІ: СПЕЦИФІКА РОБОТИ ТА ВИМОГИ ДО КВАЛІФІКАЦІЇ

У статті досліджено специфіку діяльності перекладачів у суді в країнах Європейського Союзу та в Україні, необхідні компетенції та компетентність перекладача, вимоги до кваліфікації.

Ключові слова: перекладацька діяльність у суді, компетенції усного та письмового перекладача, кваліфікація.